

B2-páholy

V alahogy eszembe jutott. Talán mert augusztus van – és 2019. Akkor 1998-at írtunk, és ugyancsak augusztus volt. Egy éjszakai telefon Amerikából, hogy valami meghalt. Félek az éjszakai telefonoktól. Egyáltalán, a telefonoktól. A valaki, akiről beszélek, emlékezetem szerint kilenc évvel élte túl a valami halálát. És január 4-én halt meg. Ezt is egy telefonból tudtam meg. Azokban az időkben is volt nyár és tél. Akkor is éltünk, ha éltünk, ahogy ma is élek, ha élek, és már nem élünk. Mindketten nincs.

Elmondása szerint megvárta az éjszakát. Sokszor elmondta ezt, és sokszor hallgattuk ugyanazzal az első mesének járó figyelemmel – ugyanazt. Jankovics Jóska is, Szűgyi Zoli is. Mert mindig ugyanúgy mondta, nem volt mit kételkednünk benne. Pedig az egész olyan, mint egy mese, mint egy heroikus nagy mese, már-már olyan, amilyet a legjobb amerikai filmekben lehet csak látni.

Kétségtelenül hős volt. És sokféleképpen balek. De erről nem fogok beszélni, mert eldöntöttem, hogy nem rá, hanem egy augusztusi éjszakára akarok emlékezni. Arra sem, de nem tudok nem így tenni. S mert nem lehet csak az egyikre vagy csak a másikra emlékezni, az egyszerre emlékezet felment a részrehajlás bűne alól. Már ha a részrehajlás bűn. Nyilván akkor nem az, ha a rész hajlik, vagy a hajlás a rész. De ezen sem akarok gondolkodni. Annak az augusztusi éjszakának hosszú előtörténete volt.

Megvárta az éjszakát, a jugó tengerparton, egy sziklahasadékban. Úgy képzelem el, mint a filmekben. Leszáll az éj, nagy hold jön fel a kékes-fekete égre. Ő pedig beleereszkedik a fekete-kékes vízbe, óvatosan, mintha a víz locsogása nem nyomta volna el teste csobbanását a hatalmas éjszakában. Úszni kezd, óvatos karcsapapásokkal, kerülve a határórség tornyaiból a vizet pásztázó reflektorok fényeit. Úszik, úszik, ameddig el nem éri a teljes égi-földi-vízi sötétséget, és attól fogva számolni kezd. Számolni, hogy mikor kell élesen jobbra (vagy balra?) fordulnia.

És fordul, és megint úszik, és úszik és úszik. Aztán megretten a cápáktól, amelyeket nem lehet észrevenni a sötétben. Azok viszont őt észre fogják venni. Azután vizionálni kezd, a halott anyját látja, Budapestet, a hegyeket, az országot, amelyet maga mögött hagy, a vörös csillagokat, a sarlókat és a kalapácsokat. Aztán már nem lát semmit, csak úszik, csak úszik, és már csak a teste viszi, az az előre eldöntött akarat, hogy el kell érnie az olasz partokat.

Arra eszmél, hogy hálóban vergődik, rút férfisellőként, és erős karok egy hajó fedélzetére rángatják. Félig önkívületben föláll, talán ömlik a szájából a káromkodás vagy a víz, a halászok pedig leborulnak előtte, és ismeretlen nyelven kiabálnak fölfelé neki. Később, amikor valamennyire tudatára eszmél, jön rá, hogy az ismeretlen nyelv olasz, sikerült tehát átúsznia a tengert Jugoszláviából Olaszországba. Az emigrálásnak ezt az útját viszonylag kevesen választották, még a legmegátalkodottabb országelhagyók közül is.

A halászok pedig azért borultak le előtte, mert a hosszú úzás közben a zöld algák elborították a testét, és azt hitték, hogy a tenger istenét fogták ki véletlenül, az ragyog előttük, és könnyörögtek haragja elcsitulásáért.

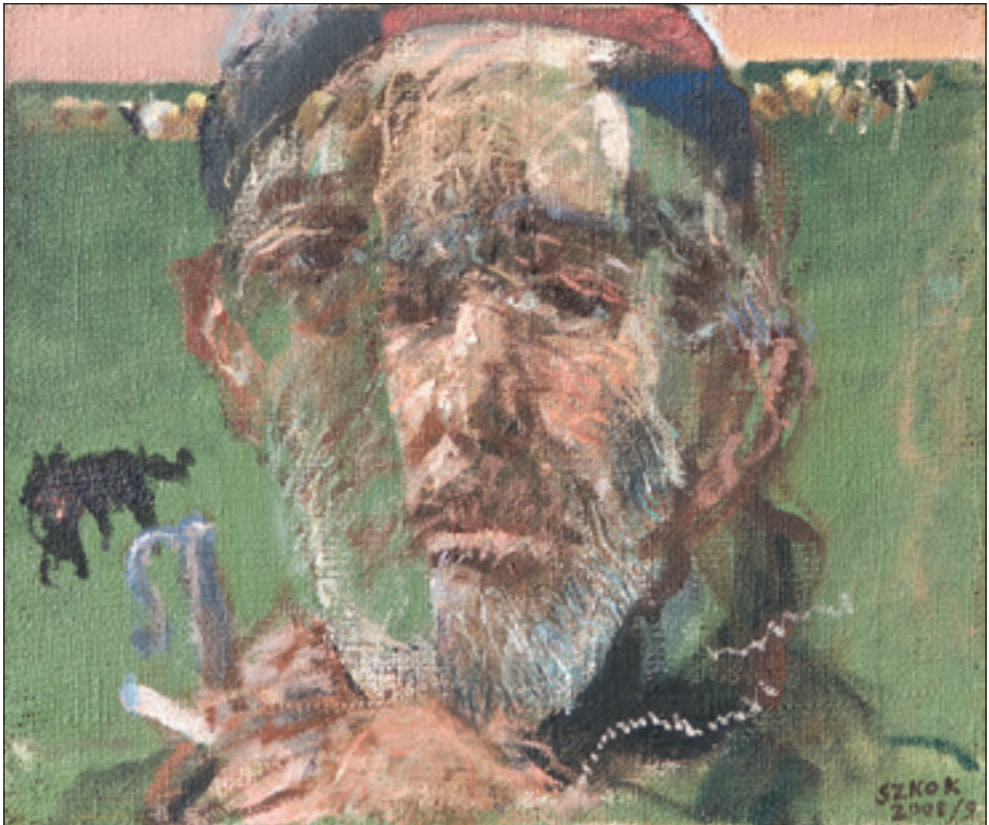
Kezdhetette az új, szabad életet. Összes vagyona egy fecske volt, mert abban az időben csak ilyen típusú fürdőnadrágot lehetett kapni a Magyar Népköztársaságban, a fecske jobb oldalába beszúrt tőr, amelyen egy műanyag zacskóban lapultak az iratai. Nehéz mélyebbről kezdeni! Innentől már minden sikertörténet. A Leuveni Katolikus Egyetem, Amerika, San Francisco, Los Angeles, New York, majd az ottani végállomás, Chicago.

Utazási irodát szervez magának, majd lapot indít, kiadókiadót alapít. Költő lesz, aki azután a pénze nagy részét erre a lapra és kiadóra fordítja, illetve arra, hogy „körbeutazzassa” Amerikában a magyar irodalmi-művészeti élet jeleseit. Nem volt kis vállalkozás egyik sem. Első megjelent könyvének a címe, *A képzelet kertjeiben*, mintha erre az attitűdre rímelve. Gondolt, amit gondolt, azt nyilván nem gondolta, hogy a rendszerváltozás után, amikor hazatér, mennyire magára – és támogatás nélkül – marad, tette, amit a szíve jónak vélt, és a szíve akkora nagy volt, mint az amerikai kontinens.

A mese itt rövidre fogja magát. Előbb a lap jött (félíg) haza, azután ő egészen. De még hazatérése előtt hívott fel, a folyóirat magyarországi társszerkesztőjét, azon az ominózus augusztusi éjszakán, hogy mély szomorúsággal és csalódással a hangjában bejelentse, úgy döntött, megszünteti az M-Szivárványt. Így hívták a folyóiratot. Őt pedig Mócsi Ferencnek. Talán sokan emlékeznek rá. Rájuk. Béke velük!

Zalán Tibor

PÁSZTOR